

THEMAGROEP OOST EN WEST IN DE MIDDELEEUWEN

Leiding: Prof.dr.A.G.Jongkees
Mevr.dr.B.Ebels-Hoving

Evaluatie studiejaar 1972-'73.

De vragen kunnen in grote lijnen teruggebracht worden tot de volgende: Wat is er het afgelopen studiejaar gedaan, hoe is dat gedaan, en hoe had het eventueel anders gekund; en hoe zijn de bijdragen van docenten en studenten geweest in het geheel van de themagroep?

Als beginpunt is de val van het Romeinse Rijk gekozen; totaal de kerstvakantie hebben de referaten betrekking gehad op de problemen die zich voordoen bij de overgang Oudheid-Middeleeuwen (de these van Pirenne en de kritiek daarop; politieke, economische en culturele ontwikkelingen in het vroege Byzantijnse Rijk, en de ontwikkeling van de kerkleer met de kerkvaders; het ontstaan van nieuwe, soms kortstondige staten in het westelijk deel van het Romeinse Rijk).

Na de kerstvakantie is er uitvoerig aandacht besteed aan de opkomst en uitbreiding van de Islam en de gevolgen hiervan voor de Christelijke wereld; voorts aan de hernieuwing van het keizerschap in het Westen onder Karel de Grote en Otto de Grote, en het tweekeizerprobleem dat hierdoor ontstond; aan het grote schisma tussen de Roomse en de Grieks-Orthodoxe kerken; aan de ontwikkelingen in Spanje na de Arabische invallen; aan de rol van Byzantijnse invloeden in de culturele opbloei onder Karolingers en Ottonen; om te eindigen met de Normandische veroveringen in Zuid-Italië.

Deze stof is behandeld in vrij omvangrijke gedeelten, zodat de referaten nooit minder dan een uur in beslag namen, en dikwijls veel meer. De mogelijkheid om de stof in kleinere onderwerpen op te delen zou voor ieder een groter aantal referaten betekend hebben, wat de verscheidenheid bevordert, maar zou ook een regelmatige samenvatting door de docenten nodig hebben gemaakt om een te grote verbrokkeling te voorkomen.

Ieder heeft van zijn eigen referaat voldoende opgestoken; er is voldoende gewerkt. De participatie aan andermans referaat blijft een probleem; dat is het soms zelfs op congressen op hoog niveau, dus wat dat betreft mogen de verwachtingen niet te hoog gespannen zijn. De voorbereiding door het uitdelen van stencils vooraf vult de lacunes in achtergrondkennis niet op. Er zou een voortdurende lectuur in de stof moeten zijn gedurende het jaar; er is daarom voorgesteld om al gedurende het jaar aan het lezen te gaan voor de lijst van het literatuurtentamen; daarmee blijft men bezig in de sfeer van het college, wat het makkelijker maakt aan de referaten te responderen, en waarmee men bovendien meer geleidelijk aan tot het samenstellen van een literatuurlijst komt.

Aan de didactiek, de techniek van het overbrengen van een referaat is het afgelopen jaar geen aandacht besteed; dit zou misschien meer moeten gebeuren.

Het noodzakelijke minimum aan begeleiding door de docenten heeft nooit ontbroken. Er zou meer kunnen worden verwezen naar de meest recente opvattingen in de tijdschriften; of de student zou er aan gewend moeten raken deze zelf te zoeken. Het onderbreken van de referaten vormde wel eens een probleem; het gavaar bestond van een discussie achter de docententafel, die het eigenlijke onderwerp van het referaat dreigde te verlaten.

Tijdens de evaluatie-discussie werd op bovenstaande punten nog verder ingegaan. Men koos, ondanks de bezwaren, toch voor de langere referaten, die de spreker meer gevoel van ruimte geven, het gevoel persoonlijk meer aan bod te komen; bovendien is er dan meer ruimte voor uitweiding en discussie. Wel moet er gestreefd worden naar twee beurten per jaar.

Voor het opgeven van algemeen erkende achtergrondliteratuur bestond wel belangstelling, dit zou wel een extra hulpmiddel zijn. Het zou raadzaam zijn de verschillende historische periodes met een samenvatting door de docenten te besluiten; dit is te weinig gebeurd. Tegen interrupties bestond geen bezwaar, wel is de wens geuit dat ze ter zake zouden blijven, en vooral de student tot verder nadenken zouden stimuleren.

Tenslotte het probleem van de didaktiek: er is te weinig commentaar geweest op de referaten, waardoor men in het onzekere bleef omtrent de verdiensten van zijn prestaties. Men wist niet of slecht hoe zijn referaat bij de groep was overgekomen. Te grote terughoudendheid blijft de in wezen zakelijke beoordeling nog overheersen; men zal meer moeten leren de prestaties op hun merites te beoordelen.

Als laatste punt nog, terzijde, de accommodatie: de bronnenkelder, met zijn gebrekkige ventilatie, is geen al te geslaagd onderkomen voor een themagroep; de temperatuur heeft er te gauw de neiging op te lopen tot een peil waarop ieder enthousiasme in loomheid verkeert.

Opgesteld namens de themagroep,
W.E.Krul.

Op 27 juni 1787 vatte Edward Gibbon het onderwerp van de themagroep 'Oost en West in de Middeleeuwen' zo samen:

'(...) of every reader, the attention will be excited by an History of the Decline and Fall of the Roman Empire; the greatest, perhaps, and most awful scene in the history of mankind. The various causes and progressive effects are connected with many of the events most interesting in human annals: the artful policy of the Caesars, who long maintained the name and image of a free republic; the disorders of military despotism; the rise, establishment, and sects of Christianity; the foundation of Constantinople; the division of the monarchy; the invasions and settlements of the barbarians of Germany and Scythia; the institutions of the civil law; the character and religion of Mahomet; the temporal sovereignty of the popes; the restoration and decay of the Western Empire of Charlemagne; the crusades of the Latins in the East; the conquests of the Saracens and Turks; the ruin of the Greek Empire; the state and revolutions of Rome in the middle age. The historian may applaud the importance and variety of his subject; but, while he is conscious of his own imperfections, he must often accuse the deficiency of his materials.'

(Edward Gibbon, The Decline and Fall of the Roman Empire, Chapter 71: Final Reflections on the Decline and Fall of the Roman Empire).
